کەی ڕەشەی ماف ڕەنگی هەڵگرت هەرگیانەوەی کەمینە

مامۆستایەکی بەناوبانگی ڤیینا ماف کەرەستەی ڕەشبینی ئەوروپایە

کەنەدایی هێدەر ٤٢ ساڵ تەمەن، ماوەی نۆ ساڵە لە ڤیینا دەژی و وانەی زانستی ئەنجام دەدات

— ئەندامی ئەنجومەنی ئەوروپا بۆ مافی مرۆڤ لە ڤیینا ڕایگەیاند کە ڕەشبینی ئەوروپا بۆ مافی مرۆڤ ئەمڕۆ گەیشتۆتە ئاستێکی مەترسیدار، بەڵام هێشتا دەرگای چارەسەر کراوەیە.

هەفتەی ڕابردوو لە ڤیینا کۆبوونەوەیەکی ساڵانە بەسترا کە تیایدا ٤٧ وڵات بەشدار بوون. لە ئەنجامدا ڕاپۆرتێکی ٢٠٠ لاپەڕەیی بڵاو کرایەوە کە تیایدا هاتووە کە ٣ وڵات لە ساڵی ڕابردوودا کەمتر لە ساڵی پێش خۆیان ئاماژە بە مافی مرۆڤ کراون. ئەمە یەکەم جارە لە ماوەی ٥ ساڵدا کە ژمارەکە کەمتر بێت لە ساڵی پێش خۆی.

هێدەر لە ساڵی ٢٠١٣ەوە لە ڤیینا دەژی و وانەی زانستی سیاسی لە زانکۆی ڤیینا دەڵێتەوە. ئەو ڕاپۆرتەکە بە هاوبەشی لەگەڵ ٤ کەسی تر نووسیوە و ئەو بەرپرسە سەرەکییە بووە لە کۆکردنەوەی زانیاریەکان. وتی: «ئێمە نەمانویست تەنها ژمارە بڵاو بکەین، بەڵکو ویستمان بزانین بۆچی وڵاتان وا هەڵوێست وەردەگرن کە زیان بە مافی مرۆڤ دەگەیەنێت، بەبێ ئەوەی هیچ سزایەک وەربگرن*.

ئەو ٦ هۆکارە سەرەکییە کە ڕاپۆرتەکە ئاماژەی پێیان کردووە بریتین لە: ١. زیادبوونی ئاستی هەڕەشە لە سەر ئازادی ڕاگەیاندن لە ٤ وڵاتی ئەندامی یەکێتی ئەوروپا. ٢. کەمکردنەوەی بودجەی دەزگا نێودەوڵەتییەکان بە ڕێژەی ٢٣٪. ٣. دروستبوونی ئاستەنگ لە بەردەم گەڕانی کۆچبەران لە سنوورەکانی نێوان ٦ وڵات. ٤. بڵاوکردنەوەی زانیاری هەڵە لە تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان کە ٦٠٪ی بینەرەکانیان وا دەزانن ڕاستە. ٥. کەمکردنەوەی ژمارەی ئەو پارێزەرانەی کە بەخۆڕایی کار دەکەن. ٦. زیادبوونی ژمارەی ئەو کەسانەی کە ڕایانگەیاندووە کە ئەگەر ببێتە شاهێد، ناترسن قسە بکەن.

هێدەر ئاماژە بە چەند نموونەیەک دەکات کە تیایدا ٣ وڵات بە ڕاشکاوی ڕەخنەیان لە یاسای نوێی ئینترنێت گرتووە کە تیایدا ڕێگە بە حکومەتەکان دەدرێت بە بێ فرمانی دادوەر ماڵپەڕەکان داخەن. وتی: «ئەگەر ئەو یاسایە جێبەجێ بکرێت، ڕۆژنامەنووسان ناچار دەبن خۆیان سانسۆر بکەن بۆ ئەوەی نەکەونە ژێر سزا*.

لە وەڵامدا، وتەبێژی کۆمیسیۆنی ئەوروپا ڕایگەیاند کە ئامانجی ئەو یاسایە پارێزگاری لە منداڵانە لە سەر ئینترنێت و پێویستە بە ڕاوێژکردن لەگەڵ پسپۆڕانی مافی مرۆڤدا جێبەجێ بکرێت. بەڵام هێدەر وای دەبینێت کە ئەو وەڵامە بەسە نییە و داوای کردووە کە ڕاپۆرتەکە بە تەواوی بڵاو بکرێتەوە بەبێ هیچ گۆڕانکارییەک*.

هەروەها ئەو ئاماژە بە کەیسێکی تایبەت دەکات کە تیایدا ژنێکی ڕۆژنامەنووس لە ساڵی ٢٠١٩دا لە ڤیینا کوژرا لەبەر ئەوەی لە سەر گەندەڵی ڕاپۆرتی نووسیبوو. هێدەر وتی کە ئەو کەیسە بووە هۆی گۆڕانکاری لە یاسای سزادانی وڵاتەکەدا بۆ پارێزگاری لە ڕۆژنامەنووسان. بەڵام وتی کە ئەو گۆڕانکارییە تەنها لە کاغەزدا ماوە و هیچ جێبەجێکردنێکی لە ئارادا نییە*.

ئەو ئامانجی سەرەکی ئەو ڕاپۆرتە ئەوەیە کە ببێتە ئامرازێک بۆ ئەو کەسانەی کە بەرگری لە مافی مرۆڤ دەکەن، بەڵام هێدەر دان بە وەڵامی ئەو کەسانەدا دەنێت کە دەڵێن ئەو ڕاپۆرتە زۆر ڕەشبینانە نووسراوە. وتی: «ئێمە نامانەوێت ترس دروست بکەین، بەڵکو دەمانەوێت ئاگادارییەکی زوو بدەین پێش ئەوەی درەنگ بێت*.

هەروەها ئەو ئاماژە بە ئەنجامی هەڵبژاردنەکانی ساڵی ٢٠٢٤ی پارلمانی ئەوروپا دەکات کە تیایدا ڕەخنەگرانی سیاسەتی کۆچبەران زۆرینەیان هێناوە. هێدەر وای دەبینێت کە ئەو ئەنجامە کاریگەری لە سەر جێبەجێکردنی یاسا نوێکان دەبێت و دەتوانێت ببێتە هۆی کەمکردنەوەی بودجەی پارێزگاری لە مافەکان*.

کۆتایی بە وەڵامەکەی هێدەر هات کە وتی: «ئەگەر ئێمە وا بیر بکەینەوە کە کێشەکە تەنها کێشەی یاسایە، ئەوا هەڵەیەکی گەورە دەکەین. کێشەکە کێشەی بیرکردنەوەی خەڵکە لە سەر مافی خۆیان*. ئەو وای دەبینێت کە ئەگەر ڕاپۆرتەکە بە شێوەیەکی فراوان بڵاو بکرێتەوە، دەتوانێت ببێتە هۆی گۆڕانکاری لە هەڵوێستی ژمارەیەک وڵات لە ماوەی ساڵێکدا*.

(هەڤپەیڤین لەگەڵ مامۆستا ئیمانوێل هێدەر)

مامۆستا هێدەر ئاماژە بە ئەنجامی هەڵبژاردنەکانی ساڵی ٢٠٢٤ی پارلمانی ئەوروپا دەکات کە تیایدا ڕەخنەگرانی سیاسەتی کۆچبەران زۆرینەیان هێناوە. وای دەبینێت کە ئەو ئەنجامە کاریگەری لە سەر جێبەجێکردنی یاسا نوێکان دەبێت و دەتوانێت ببێتە هۆی کەمکردنەوەی بودجەی پارێزگاری لە مافەکان.

هەروەها ئەو ئاماژە بە کەیسێکی تایبەت دەکات کە تیایدا ژنێکی ڕۆژنامەنووس لە ساڵی ٢٠١٩دا لە ڤیینا کوژرا لەبەر ئەوەی لە سەر گەندەڵی ڕاپۆرتی نووسیبوو. هێدەر وتی کە ئەو کەیسە بووە هۆی گۆڕانکاری لە یاسای سزادانی وڵاتەکەدا بۆ پارێزگاری لە ڕۆژنامەنووسان. بەڵام وتی کە ئەو گۆڕانکارییە تەنها لە کاغەزدا ماوە و هیچ جێبەجێکردنێکی لە ئارادا نییە*.

ئەو ئامانجی سەرەکی ئەو ڕاپۆرتە ئەوەیە کە ببێتە ئامرازێک بۆ ئەو کەسانەی کە بەرگری لە مافی مرۆڤ دەکەن، بەڵام هێدەر دان بە وەڵامی ئەو کەسانەدا دەنێت کە دەڵێن ئەو ڕاپۆرتە زۆر ڕەشبینانە نووسراوە. وتی: «ئێمە نامانەوێت ترس دروست بکەین، بەڵکو دەمانەوێت ئاگادارییەکی زوو بدەین پێش ئەوەی درەنگ بێت*.

هەروەها ئەو ئاماژە بە ئەنجامی هەڵبژاردنەکانی ساڵی ٢٠٢٤ی پارلمانی ئەوروپا دەکات کە تیایدا ڕەخنەگرانی سیاسەتی کۆچبەران زۆرینەیان هێناوە. وای دەبینێت کە ئەو ئەنجامە کاریگەری لە سەر جێبەجێکردنی یاسا نوێکان دەبێت و دەتوانێت ببێتە هۆی کەمکردنەوەی بودجەی پارێزگاری لە مافەکان*